

PATNOS L TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:

2024/57

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 25/9/2024 tarihli ve 2024/1014 sayılı kararıyla oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ	1
II. GENEL BİLGİLER	3
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler	3
B. Kurum Personeli	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar	4
III. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	4
A. Fiziksel Koşullar	4
B. Yönetim ve Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri.....	7
C. Beslenme.....	9
D. Sağlık Hizmetleri	10
E. Psikososyal Servis Hizmetleri	12
F. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler	14
G. Dış Dünya İle İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim.....	17
IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER.....	18
A. Değerlendirme.....	18
B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler.....	18
C. Tavsiyeler.....	21
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	21
2. Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiye	23
3. Patnos İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye.....	23
4. Ağrı İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye	23
5. Ağrı Eczacı Odasına Yönelik Tavsiye.....	23
6. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler.....	24

ACEP	: Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu E-Görüş Projesi
ARDEF	: Araştırma ve Değerlendirme Formu
BİSİS	: Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi
EKG	: Elektrokardiyografi
FTR	: Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokol
SEGBİS	: Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TIHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokol'ün amacı: *“Bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca: *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TIHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 5/6/2024 tarihinde Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ **habersiz bir takip ziyareti** gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Yardımcıları ..., Uzman Psikolog ..., İnfaz ve Koruma Memuru ... ve Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

7. Ziyaret, İdare ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede ilk olarak TİHEK Heyeti tarafından; UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ardından İdareden Kurum hakkında güncel bilgiler, Kurumun mevcut durumu, mahpusların² sayısı ve sınıflandırmalarına ilişkin bilgiler alınmıştır. Mahpusların yerleşim planına ilişkin belge üzerinden, İdarenin dahli olmadan mahpusların bulunduğu koğuşlar seçilerek buradaki mahpuslarla özel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve mahpusların tutuldukları ortam yerinde gözlemlenmiştir. Heyet üyeleri tarafından görüşme gerçekleştirilen mahpuslara; TİHEK ve UÖM hakkında genel bilgi verilmiş, ziyaretin amacı ve kapsamı belirtilmiş, gizliliğe riayet edilerek rapor hazırlanacağı ve Heyet ile yaptıkları görüşmeler nedeniyle herhangi bir misillemeye veya olumsuz tutuma maruz kalmaları durumunda Kurumumuz ile iletişime geçmeleri hususları aktarılmıştır. Görüşmeler sırasında ceza infaz kurumunda çalışan herhangi bir personel koğuşlarda bulunmamıştır. İncelemeler sırasında sağlık servisi, psikososyal servis, kütüphane, atölyeler, kamera odası, çamaşırhane, kantin, açık ve kapalı görüş alanları, avukat görüşme alanı, personel yemekhanesi ile açık ve kapalı spor salonları ziyaret edilmiştir. Buradaki incelemelerin ardından ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşılarak tavsiyelerin takip edileceği ve yeni bir takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 31/5/2024 tarihli ve 37419 sayılı oluruna istinaden 5/6/2024 tarihinde, Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumunda özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hüküm özlüleri ifade etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Ağrı ilinin Patnos ilçesinde bulunan Kurum, şehir merkezine 17 kilometre mesafededir. 2017 yılında faaliyete geçen Kurum, 196.975 m²'lik açık alan üzerine inşa edilmiş olup 46.500 m²'lik kapalı alana sahiptir.

B. Kurum Personeli

10. Kurumda toplam 326 personel görev yapmaktadır. Kurumda görev yapan personelin ünvan ve sayı dağılımı aşağıdaki gibidir:

ÜN VAN	MEVCUT PERSONEL SAYISI
Kurum Müdürü	1
Kurum İkinci Müdürü	2
İdare Memuru	6
Dış Hekimi	1
Öğretmen	3
Psikolog	6
Sosyal Hizmet Uzmanı	1
Sağlık Memuru	2
Hemşire	2
Kâtip	4
Teknisyen	5
İnfaz ve Koruma Başmemuru	9
İnfaz ve Koruma Memuru	284
TOPLAM	326

11. Kurumda görev yapan personelin 54'i kadın, 272'i erkektir.

12. Kurumda gündüz ve dördlü vardiya sistemi³ olmak üzere iki farklı mesai tipi uygulanmaktadır. Gündüz mesai sisteminde; vardiya sisteminde görevlendirilenlerin dışında kalan personel 08.00-17.00 saatleri arasında çalışmaktadır. Vardiya sisteminde görevli personel ise 08.00-20.00 ile 20.00-08.00 saatleri arasında çalışmaktadır.

13. Kurumda görev yapan personelin belirli dönemlerde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne planlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi, Personel Destek Programı, Firara ve Firar Girişimini Engelleme Eğitimi, Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) Veri Girişi ve Ziyaret Kabul Birimi Eğitimi, Mutemetlik İşlemleri Eğitimi, İnfaz Birimi Eğitimi, Sertifikalı İlk Yardım Eğitimi aldığı ayrıca uzaktan eğitim ile Ceza Tehiri ve Bulaşıcı Hastalıklar Sağlık Uygulamaları Eğitimi, Mektup Okuma Komisyonu Eğitimi, Kütüphane ve Yayın İşleri Eğitimi, Emanet Para ve Kıymetli Eşya İşlemleri Eğitimlerinin alındığı ifade edilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

14. Kurumun kapasitesi 1104 olup artırılmış kapasitesi ise 1956'dır. Ziyaret tarihinde Kurumda 1300 hükümlü, 206 hükümözlü ve 134 tutuklu olmak üzere toplam 1640 mahpus barındırılmaktadır. Bu mahpuslardan 114'i yabancı⁴ uyrukludur.

15. Kurumda 16 hükümlü, 4 hükümözlü ve 17 tutuklu olmak üzere toplam 37 kadın mahpus bulunmakta olup anne yanında kalan çocuk sayısı 4'tür.

16. Kurumda 12-18 yaş aralığında 3 mahpus bulunmaktadır.⁵

17. Ziyaret tarihinde Kurumda, kronik rahatsızlığı olan 38 mahpus ve fiziksel engeli olan 15 mahpus bulunmaktadır.

III. TESPİT GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

³ Dördlü vardiya; 08.00-20.00 arası çalışan personelin 24 saat dinlendiği; 20.00-08.00 arası gece çalışan personelin ise 48 saat dinlendiği çalışma sistemini ifade eder.

⁴ 15 Afganistan, 1 Arjantin, 5 Azerbaycan, 1 Bolivarçı Venezuela Cumhuriyeti, 1 Brezilya, 1 Fas, 2 Filistin, 1 Guatemala, 25 İran, 2 Kolombiya, 1 Lübnan, 2 Nijerya, 3 Pakistan, 1 Paraguay, 1 Peru, 46 Suriye, 5 Türkmenistan ve 1 Yemen uyruklu yabancı mahpus bulunmaktadır.

⁵ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Çocuk kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 11'inci maddesinin 3'üncü fıkrasına göre; "Bu hükümlüler, kendilerine özgü kurumun bulunmadığı hâllerde kapalı ceza infaz kurumlarının çocuklara ayrılan bölümlerine yerleştirilirler. Kurumlarda ayrı bölümlerin bulunmaması hâlinde, kız çocukları kadın kapalı ceza infaz kurumlarının bir bölümünde veya diğer kapalı ceza infaz kurumlarının kendilerine ayrılan bölümlerinde barındırılırlar. "

18. Kurumda; 4 açık görüş salonu, 6 kapalı görüş salonu, 4 eş görüşme odası, 14 avukat görüşme odası, 4 doku hasarı ve travma önleyici oda⁶, 2 geçici oda, 1 psikososyal servis görüşme odası, 4 Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, 12 eğitim dersliği, 10 atölye, 2 açık spor salonu, 1 kapalı spor salonu, 1 oyun odası ile kantin, revir, kütüphane, kreş, manevi rehberlik görüşme odası, 2 konferans salonu, çamaşırhane ve berberhane bulunmaktadır.

19. Kurumda bulunan koğuşlar 2,3,7 ve 8 odadan oluşmakta olup her oda içerisinde 2 ranzanın bulunduğu görülmüştür. Büyük koğuşlar 2 katlı ve alt katında; ortak yaşam alanı, mutfak, havalandırma ile banyo ve tuvalet bulunmaktadır.

20. Mahpusların odalara yerleşiminin mevzuata⁷ uygun olarak hükümlülük süreleri ve suç türlerine göre gruplandırıldığı görülmüştür.

21. Kurumda 2 sigara içilmeyen koğuş bulunmaktadır. 2 koğuşun da adli suçlu mahpuslar için tahsis edildiği görülmüş, görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar tarafından sigara içilmeyen ilave koğuş açılması talebinde bulunulmuştur. Bu durum İdareye bildirilmiş, İdare tarafından söz konusu talebin değerlendirileceği belirtilmiştir.

22. Kurumda engelli mahpuslar için 2 koğuş olduğu görülmüş, koğuşların banyo ve tuvaletlerinde tutamaç bulunmaması sebebiyle erişilebilir olmadığı gözlemlenmiştir.

23. Koğuşlarda, kapıların hemen yanına konumlandırılmış şekilde acil durum butonları mevcuttur. Ziyaret Heyeti tarafından yapılan incelemede acil durum butonlarının çalışır vaziyette olduğu görülmüştür.

24. Kurumda bulunan geçici odalarda ve çocuk koğuşu olarak planlanan koğuşlarda acil çağrı butonu bulunmadığı görülmüştür.

25. Mahpusların acil durum butonuna basmalarına veya kapıya uzun süre vurmalarına rağmen personelin gelmediği belirtilmiş olup yapılan kamera kaydı izlemeleri esnasında koğuşlardaki yaşam alanında bulunan kameraların koğuş kapısının hemen önünü görmediği anlaşıldığından mahpusların iddialarına yönelik herhangi bir tespit bulunulamamıştır.

26. İdare tarafından, koğuşların temizliğinin koğuşta barınan mahpuslarca ve Kurum kantininden aldıkları temizlik malzemeleri ile yapıldığı belirtilmiştir. Koğuşların genel itibarıyla temiz olduğu görülmüştür.

⁶ Yumuşak oda veya süngerli oda olarak da bilinmektedir.

⁷ 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlülerin gruplandırılması" başlıklı 24'üncü maddesine göre " (1) Hükümlüler;

a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadi suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler,

b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler,

c) Tehlike hâli taşıyanlar,

d) Terör suçluları,

e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar.

(2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar."

27. Mahpuslara ait yatakların eski ve yıpranmış olduğu hem Ziyaret Heyeti tarafından gözlemlenmiş hem de mahpuslar tarafından dile getirilmiştir. İdare tarafından bu hususun tespit edildiği, Kuruma 300 adet yatak geldiği ve kullanılamayacak durumda olanlardan başlanarak eski yataklarla yenilerinin değişimlerinin planlanacağı ifade edilmiştir.

28. Ziyaret sırasında bazı koğuş duvarlarında sıvaların döküldüğü ve elektrik kablolarının dışarda olduğu ve bu koşulların tadilat gerektirdiği gözlemlenmiştir.

29. Kurumda bulunan 4 doku hasarı ve travma önleyici odanın yumuşak malzeme ile kaplandığı, odanın köşesinde plastikle kaplanmış bir tuvaletin yer aldığı görülmüştür. Odalarda kameraların mevcut olduğu ve söz konusu kameraların tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülediği belirlenmiştir.

30. Kurumda 590 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera sisteminin kayıt arşiv süresinin 90 gün olduğu görülmüş, 6 kameranın arızalı olduğu tespit edilmiştir.

31. Ziyaret tarihinde Kurumda sıcak ve soğuk su kullanımında kota uygulamasının bulunduğu; her mahpusun günlük 50 litre sıcak su, 80 litre soğuk su kullanabildiği öğrenilmiştir.

32. Kurumda, mahpusların sıcak su ihtiyaçlarının 2 günde 1 sağlandığı bilgisi alınmış, kendileri ile görüşme yapılan mahpuslarca sıcak suyun yetersiz olduğu ifade edilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede Kurum mevcudunun 400-450 kapasite olarak düşünüldüğü ancak ceza infaz kurumunun mahpus kapasitesinin arttığı, sıcak su sistemi yetersiz kaldığı için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İnşaat Emlak Bürosuna teknik ekip ihtiyacı bulunduğu dair talep ilettikleri ifade edilmiştir.

33. Kurumda sıcak su için kazan sisteminden kaynaklı oluşan arıza nedeniyle mahpusların buldukları koşullara her gün sıcak su verilemediği ve buna istinaden 7/3/2024 tarihinde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden ödenek talep edildiği ve ödeneğin gelmesiyle kazan bakım onarımının yapıldığı ifade edilmiştir.

34. Kurumun ısıtılması açık ceza infaz kurumu tarafından kömürle çalışan kalorifer sistemi aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Sıcak su ise sıkıştırılmış doğalgaz⁸ ile çalışan kazan elde edilmektedir. Özellikle soğuk havalarda kaloriferlerin kesintisiz ve sorunsuz şekilde yandığı ancak koşulları ısıtmaya yetmediği, bu nedenle mahpuslara kişi başı 2 battaniye verildiği bilgisi alınmıştır.

35. Kurumda İşyurdu Müdürlüğü tarafından işletilen çamaşır yıkama ve kurutma atölyesi mevcut olup atölyede 4 adet çamaşır makinesi ile 4 adet çamaşır kurutma makinesi

⁸ CNG-Compressed Natural Gas

bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde, deterjan ve yumuşatıcı işyurduna ait olmak üzere bir file çamaşırın 30 TL karşılığında yıkandığı, battaniyeler için yıkama ve kurutma ücretinin ise 45 TL olduğu ifade edilmiştir.

36. Kurumda personelin ve mahpusların yararlandığı 1 berber atölyesi mevcuttur. Mahpusların berber ihtiyacı için dilekçeyle talep etmeleri halinde koğuşlara gidilerek ilgili mahpusların tıraş edildiği, tıraşta kullanılan eşyaların ise her mahpustan sonra mutlaka dezenfekte edildiği bilgisi verilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen atölyenin hijyen açısından uygun olduğu, sterilizasyon aletinin bulunduğu görülmüştür.

37. Havalandırma alanlarının kapıları saat 08.00’da sabah sayımı ile birlikte açılmakta ve mevsime göre değişmekle birlikte havanın kararma saati dikkate alınarak kapatılmaktadır.

38. İncelenen belgelerden, hizmet alımı yöntemi ile Kurumda her ay düzenli olarak genel haşere ve kemirgen ilaçlaması yapıldığı ve en son ilaçlamanın 23/5/2024 tarihinde gerçekleştirildiği anlaşılmıştır.

39. Kurum koridorlarında yangın dolaplarının duvara monte edildiği, içerisinde yangın hortumu ile son kullanma tarihi 2025 olan yangın söndürme tüplerinin bulunduğu ve koridorlarda taşınabilir hortumların olduğu gözlenmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

40. Kuruma ilk kabul sırasında kolluk kuvvetleri tarafından getirilen mahpusların darp/cebiri raporları alındıktan ve üst ve eşya aramaları yapıldıktan sonra parmak izi alınıp kuruma kabul işlemlerinin gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. İdare ve Gözlem Kurulu Kararı alınıncaya kadar Nöbetçi Müdürün bilgisi dâhilinde geçici odalara⁹ yerleştirmelerin yapıldığı bilgisi alınmıştır.

41. Kuruma kabulü yapılan mahpusların ceza infaz kurumuna uyumları, hak ve sorumluluklarının görevli personelce sözlü olarak bildirildiği ayrıca Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İyileştirme ve Yeniden Topluma Kazandırma Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan “Hükümlü ve Tutuklu El Kitabı”nın teslim tesellüm ile mahpuslara teslim edildiği ve bu kitapçığın İngilizce, Arapça ve Fransızca gibi yabancı dillerde basımlarının mevcut olduğu bilgisi alınmıştır.

⁹ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Kuruma alınma ve kayıt işlemleri” başlıklı 55’inci maddesinin beşinci fıkrasının (a) bendine göre “Kuruma gelen her hükümlü kabul odasına alınır. Bu süre içerisinde hükümlünün kuruma uyumuna yönelik yardım yapılarak, gerekli olan bilgiler sözlü ve yazılı olarak kendisine bildirilir. Kabul odasına alınan hükümlü burada en çok üç gün kalır.”

42. Kurumda sayımların, sabah ve akşam olmak üzere günde 2 defa yerine getirildiği ve yapılan geçmişe dönük kamera incelemelerinde Kurum Müdürünün de genellikle sayımlara eşlik ettiği görülmüştür.

43. Mahpuslar tarafından Kurum Müdürü ile görüşmek için dilekçe yazdıkları ancak sürekli İkinci Müdürlerle görüştükleri ifade edilmiştir. “Kurum Müdürü Denetleme Defteri” üzerinden yapılan incelemede Kurum Müdürü tarafından 2024 yılının başından ziyaret tarihine kadar mahpuslarla 49 defa görüşüldüğü ve gerçekleştirilen görüşmelerin ayrıntılı şekilde kaydedildiği görülmüştür.

44. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde verdikleri dilekçelerin akıbetleri hakkında geri dönüş yapılmadığı bilgisi alınmıştır.

45. Kurumda yapılan ödül toplantıları ile İdare ve Gözlem Kurulu tarafından ödül alması uygun görülen mahpusların belirlendiği ve mevzuat¹⁰ çerçevesinde ilgililerin ödülünden yararlandırıldığı ifade edilmiştir. Kurum tarafından son 6 ay içerisinde verilen ödüller ve ödülünden yararlanan mahpus sayısını gösterir tablo aşağıda yer almaktadır:

UYGULANAN ÖDÜL	YARARLANAN MAHPUS SAYISI
Haftalık telefonla görüşme sayı veya süresini artırma ödülü	330
Kapalı ceza infaz kurumlarındaki evli hükümlü ve tutuklulara, kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleri ile mahrem görüşme ödülü	201
Haftalık harcama miktarını yarı oranında artırma ödülü	36

¹⁰ 14/9/2021 tarihli ve 31598 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’in “Ödül türleri” başlıklı 7’inci maddesine göre “(1) Hükümlü ve tutuklulara;

- Kapalı ceza infaz kurumlarındaki evli hükümlü ve tutuklulara, kurum personelinin yakın nezareti olmaksızın eşleri ile mahrem görüşme,
- Haftalık açık veya kapalı ziyaret süresini uzatma,
- Kapalı ziyaret yerine açık ziyaret yapma,
- Üst üste kullanılmayan ziyaret sürelerini toplu olarak kullanma,
- Haftalık telefonla görüşme sayı veya süresini artırma,
- Sosyal, kültürel veya sportif etkinliklerden öncelikli ve daha uzun süreli yararlanma,
- Haftalık harcama miktarını yarı oranında artırma,
- Tek kişilik odada televizyon bulundurma,
- Hediye,
- Takdir belgesi,
- Tavsiye mektubu ödülü verilebilir.”

Haftalık açık veya kapalı ziyaret süresini uzatma ödülü	1
---	---

46. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, İdare ve personelden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ziyaret süresince görüşme gerçekleştirilen mahpuslar tarafından Ziyaret Heyetine bir kötü muamele iddiası iletilmemiştir.

C. Beslenme

47. İdare tarafından Kurumda 3 öğün yemek verildiği, yemeklerin Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iaşe bedeli göz önünde bulundurularak haftalık yemek listesine göre Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumunda hazırlandığı, verilecek yemek miktarının odalarda kalan mahpus sayısına göre belirlendiği ve görevli infaz ve koruma memurları ve işçi mahpuslar tarafından dağıtımının yapıldığı ifade edilmiştir.

48. Yapılan görüşmelerde öğle yemeklerinin akşama kıyasla iyi olduğu ancak akşam yemeklerinin kötü olduğu hem mahpuslar hem de mahpuslarla aynı yemeği tüketen Kurum personeli tarafından dile getirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemeği Kurumda yenilmiş; patates yemeğinin çok yağlı, köftelerin çiğ ve kayısıların da kurtlu olduğu görülmüştür. Durum, Kurum Müdürüne ve Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürüne iletilmiştir.

49. Kurumda farklı şekillerde özel beslenmeyi gerektiren durumu bulunan mahpusların doktor raporu ile Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumuna bildirildiği ve özel beslenmeye yönelik iaşelerin temin edilerek mahpuslara teslim edildiği bilgisi alınmış, çölyak ve vejetaryen diyabet için hazırlanan yemek listeleri görülmüştür.

50. Ziyaret tarihinde diyet beslenmesi gereken mahpuslara şahsa özel olarak üzerinde isimlerinin yazıldığı şeffaf kaplarda yemeklerin geldiği görülmüştür. Yemeklerin hazırlandığı açık ceza infaz kurumunda diyetisyen veya gıda mühendisinin olmadığı, bu nedenle diyet menülerin Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürü ve aşçıları tarafından diğer ceza infaz kurumlarının diyet menüleri örnek alınarak hazırlanmaya çalışıldığı ifade edilmiştir.

51. Annesinin yanında kalan 0-6 yaş grubu çocuklara ayrı olarak ekmekek, kek, süt, gofret, yumurta, meyveli puding, yoğurt, kremalı bisküvi, meyve suyu, meyveli süt, bebe bisküvisi ve mevsimine uygun meyveler verildiği bilgisi alınmıştır.

52. İşyurdu kapsamında faaliyet gösteren kantinde hem mahpuslara hem de Kurum personeline satış yapıldığı ve yaklaşık 500 çeşit ürün bulunduğu öğrenilmiştir. Ziyaret Heyeti

tarafından yapılan incelemede ürün çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüş, son kullanma/tavsiye edilen tüketim tarihi geçmiş ürüne rastlanılmamıştır.

53. Mahpusların koğuş içerisinde bulunan “Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) E-Görüş Projesi” ile kantinde bulunan tüm ürünleri gördüğü ve siparişlerini sistemden verdikleri bilgisi alınmıştır. Ancak internet bağlantısının kötü olması nedeniyle siparişlerin geciktiği anlaşılmıştır. Mahpuslar tarafından görüntülü görüşme sırasında ve kantin siparişi oluşturulmak istendiğinde cihazların sürekli arıza kodu verdiği veya bağlantının koptuğu dile getirilmiştir.

54. Ziyaret Heyeti tarafından mutfak ve kantine ait soğuk hava ve kuru bakliyat depoları incelenmiş, bu alanların temiz olduğu, ürünlerin saklama koşullarına uygun bir şekilde muhafaza edildiği tespit edilmiştir.

55. İdare tarafından Kurumda verilen suyun düzenli olarak Ağrı İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından denetlendiği belirtilmiş ve ilgili su analiz raporları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiştir. Analiz sonuçlarının 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e göre uygun olmadığı anlaşılmıştır.

56. Suyun içmeye uygun olmaması nedeniyle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen yazıya istinaden Belediyeden şebeke suyu talep edilmesi ve belirli bir kota (en az 3 litre) uygulanarak sadece içme suyunun temininde satın alma yoluna gidilmesinin (iaşe bedelinden kesintiye gidilmeksizin) uygun görüldüğü ifade edilmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde içme suyunun düzenli verilmediği, bazı günler 1,5 litre verildiği, bazen de art arda günlerce su verilmediği dile getirilmiştir. Son görüşme esnasında incelenen su dağıtım tutanaklarında mahpusların iddialarını doğrular şekilde art arda 3-4 gün su verilmediği diğer taraftan çoğunlukla birer adet 1,5 litrelik pet şişe olacak şekilde dağıtımın yapıldığı gözlenmiştir.

D. Sağlık Hizmetleri

57. Kurumun sağlık servisi; aile hekimi muayene odası, diş ünitesinin yer aldığı muayene odası, sağlık memuru odası, sevk işlemleri odası, acil müdahale odasından oluşmaktadır.

58. Sağlık servisinde; 1 hekim, 1 diş hekimi, 3 sağlık memuru, 2 hemşire ve 7 infaz ve koruma memuru 08:00-17:00 saatleri arasında görev yapmaktadır. Ayrıca sağlık memurlarının icapçı olarak 7/24 kurum sağlık servisinde vardiyalı olarak görev yaptığı bilgisi alınmıştır.

59. Kuruma ayda 1 defa psikiyatri uzmanı ve fiziksel tıp rehabilitasyon (FTR) uzmanının gelerek ortalama 120 mahpusu muayene ettiği ifade edilmiştir.

60. Kurum hekiminin mahpusları dilekçeyle talep etmeleri halinde muayene ettiği, acil durumlarda hekim muayenesi gerçekleştirildikten sonra 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak mahpusun en yakın tam teşekküllü hastaneye sevkini sağlandığı ifade edilmiştir.

61. Son 1 yıl içerisinde 30 mahpusun açlık grevine girdiği, dilekçeleri alındıktan sonra aynı gün içerisinde Kurum hekimi tarafından muayene edilerek iaaşe formunun hazırlandığı ve açlık grevine girmeleri durumunda yaşayacakları sağlık sorunları hakkında detaylı bilgi verilerek kilo ve vital bulgulara¹¹ ilişkin takipleri yapıldığı, açlık grevleri devam ettiği sürece her gün Kurum hekimi tarafından muayene yapıldığı ve UYAP sağlık dosyası ile sağlık fişine kaydedildiği görülmüştür.

62. Ziyaret tarihine kadar son 1 yıl içerisinde gerçekleştirilen sağlık servisi işlemlerine ilişkin sayısal verileri içerir tablo aşağıda yer almaktadır:

GERÇEKLEŞTİRİLEN İŞLEMLER	TOPLAM
Revir	9060
Diş Ünitesi	2300

63. Sağlık servisinde psikiyatri, FTR ve epilepsi ilaçlarının kilitli dolaplarda muhafaza edildiği, soğuk zincire tabi ilaçlar için buzdolabının olduğu görülmüştür.

64. Mahpusların kullanmaları gereken ilaçların ve dozlarının sağlık memurları tarafından hazırlandığı, görevli infaz ve koruma memurlarınca mahpuslara teslim edildiği ifade edilmiştir.

65. Sağlık servisinde bulunan muayene odası incelenmiş; odada 1 adet sedye, 2 yatak, acil müdahale çantası, elektrokardiyografi (EKG) cihazı bulunduğu görülmüştür. Ziyaret Heyetindeki hekim tarafından EKG cihazının elektrotlarının kırık olduğu belirtilmiştir.

66. Ardından diş hekimi ziyaret edilmiş; odasında 1 adet diş ünitesi olduğu görülmüştür. Dolgu, diş çekimi gibi işlemlerin Kurum bünyesinde yapıldığı, implant ve protez gibi işlemler için mahpusların Ağrı veya Van'a sevk edildiği dile getirilmiştir. Kurumda otoklav bulunmadığı için malzemelerin Patnos Devlet Hastanesine gönderilerek orada sterilize edilip paketlenildiği ifade edilmiştir.

¹¹ Vital bulgular; ateş, nabız, tansiyon, solunum sayısının belirlenmesi şeklindedir.

67. Diş hekimi odasında bulunan diş ünitesi kompresörünün arıza verdiği ve bakım onarımının yapılmasına ilişkin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne ödenek talebi yazısı yazıldığı görülmüş, ziyaret tarihinden sonra raporlama sürecinde talep edilen ödeneğin geldiği ve Kuruma yeni kompresörün alındığı bilgisi verilmiştir.

68. Ziyaret Heyeti tarafından mahpuslarla yapılan bire bir görüşmelerde, sağlık durumları konusunda şikâyetle bulunan mahpusların isimleri not edilmiş ve sağlık servisinde Ziyaret Heyetinde yer alan Hekim tarafından ilgili mahpusların sağlık dosyaları incelenmiştir. Yapılan dosya incelemelerinde, Kurumda mahpuslara yazılan ilaçların ortalama 4-6 gün içerisinde temin edilerek ilgili mahpusa kullandırıldığı görülmüştür. Top oynarken ayağını yaralayan bir mahpusa 29/5/2024 tarihinde yazılan antibiyotiğin ziyaret tarihi olan 5/6/2024 tarihinde hâlâ temin edilmediği anlaşılmıştır. Ziyaret Heyetindeki hekim tarafından başta antibiyotik olmak üzere birçok ilacın bu kadar geç temin edildikten sonra tedavi anlamında ya geç kalınmış olacağı ya da kullanılmasına gerek kalmayacağı değerlendirilmiştir. İdare ile yapılan görüşmede ilçede eczane sayısının az olduğu ve kota uygulaması sebebiyle ilaçların geç geldiği bilgisi alınmıştır.

69. İdare, hekim tarafından hastaneye sevki uygun görülen mahpusların jandarma personeli tarafından hastaneye götürüldüğü ve sevk günlerinin jandarma personel sayısına göre değişiklik gösterdiği bilgisini paylaşmıştır. Görüşme yapılan mahpusların büyük çoğunluğu, hastane sevklerinde sorun yaşandığı ve sevklerin geç yapıldığı şikâyetinde bulunmuştur. İdare, mevsimsel olarak özellikle kış aylarında araçların donması nedeniyle zaman zaman aksamaların yaşandığını belirtmiştir.

E. Psikososyal Servis Hizmetleri

70. Psikososyal serviste; 6 psikolog, 1 sosyal hizmet uzmanı ve 4 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır.

71. Psikososyal serviste 1 bireysel görüşme odası ve 1 grup çalışma odası bulunmaktadır.

72. Mahpusların Kuruma kabulü gerçekleştirildikten sonra en kısa sürede kendileriyle ilk görüşmenin gerçekleştirildiği, psikososyal servis memuru tarafından “Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS)¹²” formunun doldurulduğu, akabinde ise Kurum psikoloğu

¹² “Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) 3 Aşamadan oluşmakta, öncelikle Kurum Kabul biriminde görevli eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- Kurum Kabul Formu" doldurulmakta, sonra PsikoSosyal Yardım Servisinde görevli ve eğitim almış infaz ve koruma memuru tarafından "ARDEF- PsikoSosyal

tarafından “İlk Görüşme Formu” ve “Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF)”in doldurulduğu ifade edilmiştir.

73. Mahpuslarla yapılan ilk görüşmede, mahpusa ilişkin bilgiler alındıktan ve gerekli formlar doldurulduktan sonra mahpusa Kurumun işleyişine yönelik bilgilendirme yapıldığı ve ihtiyaç duyulması halinde ilgili mahpusun psikiyatri bölümüne sevkinin sağlandığı belirtilmiştir.

74. Mahpuslarla ilk görüşme haricindeki görüşmelerin genellikle mahpuslardan gelen talep dilekçeleri çerçevesinde gerçekleştirildiği, psikolojik durumlarına göre acil görüşülmesi gerektiği düşünülen mahpuslara öncelik tanındığı, görüşmelerin herhangi bir süre sınırına tabi olmadığı dile getirilmiştir. Son 3 aylık dönemde 1285 mahpus ile bireysel görüşme yapıldığı bilgisi alınmıştır.

75. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde psikologlarla görüşme talepli dilekçelerinin toplandığı, akabinde psikososyal servis biriminde görevli infaz ve koruma memurunun gelerek koğuş kapısından niçin psikologla görüşmek istediklerini sorduğu ve memur tarafından uygun görülmeyenlerin psikologlarla görüşme sağlayamadıkları ifade edilmiştir. Yine mahpuslarca dilekçe yazsalar da psikologlarla görüştürülmedikleri bu nedenle de artık dilekçe yazmadıkları belirtilmiştir. Son görüşme esnasında Kurum Müdürü tarafından konuya ilişkin, eskiden Kurumda psikososyal servis çalışanı olmadığı, personel yetersizliği nedeniyle psikososyal serviste çalışan memur tarafından dilekçelerin ayıklanarak sadece acil ve zorunlu olanlar için psikologla görüşme ayarlandığı ancak bu uygulamaya artık servis bünyesinde personel sayısının yeterli olduğu için son verildiği ifade edilmiştir.

76. Mahpusların ailevi sorunları ile yaşadıkları kişisel problemlerinin çözümünde aile desteğinin sağlanabilmesi için Kurum içerisinde uygun görülen alanlarda ya da telefonla son 3 ayda 32 aile görüşmesi yapıldığı dile getirilmiştir.

77. Kurumda son 1 yıl içerisinde intihar vakasının yaşanmadığı ancak kendine zarar verme davranışında bulunan mahpusların olduğu ve bu mahpuslar için 2024 yılında 8 vaka toplantısı¹³ yapıldığı görülmüştür.

Memur" formu doldurulmakta, son olarak da Psiko-Sosyal Yardım Servisinde görevli Psikolog ve/veya Sosyal Çalışmacı tarafından "Psiko-Sosyal Uzman Formu" doldurularak hükümlünün risk ve ihtiyaçları belirlenmekte ve sonucunda her hükümlü tutuklu için bireyselleştirilmiş psiko-sosyal destek ve müdahale programı hazırlanmaktadır. ARDEF'ten çıkan sonuçlar doğrultusunda hükümlü ve tutuklular ihtiyaçlarına uygun bireysel müdahale ya da grup çalışmalarına yönlendirilmektedir."

<https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yaritm-programi>

¹³ Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 27/10/2020 tarihli ve 57292265-204.08.09-E.898/125525 sayılı yazısında “Kurumda intihar girişimi, kendine zarar verme davranışı veya intihar riski tespit edilen kişilere yönelik vaka değerlendirme toplantısı en kısa süre içerisinde olağanüstü olarak, belirli aralıklarla ise takip ve gözetim amaçlı olağan toplantı yapılmalıdır.” ifadesi yer almaktadır.

78. Psikososyal servis kapsamında 1 defa “Öfke Kontrolü” ve 2 defa “Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı (SAMBA)” programlarının açıldığı ve bu programlardan toplam 28 mahpusun yararlandığı bilgisi verilmiştir.

79. Maddi durumu yetersiz olan ve yaşamını idame ettirmeye yönelik temel ihtiyaçlarını karşılayacak imkânı olmayan mahpusların ihtiyaçlarının Kızılay¹⁴ ile yapılan protokol gereği karşılanması hususunda psikososyal servisin çalışmalar yürüttüğü ifade edilmiştir.

80. Kurum personeliyle de talepleri doğrultusunda, bireysel görüşmeler gerçekleştirildiği ve personele yönelik seminerler düzenlendiği psikososyal servis tarafından beyan edilmiştir.

81. Anne yanında kalan çocukların hem kurum dışı hem kurum içi kreşten¹⁵ faydalandırıldığı, çocuklar için oyuncak ve kıyafet yardımları yapıldığı görülmüştür.

82. Görüşme sağlanan mahpuslarca; manevi rehberlik biriminde görev yapan din görevlisinden çok memnun oldukları, dilekçe yazmaları halinde kısa sürede gelerek kendileriyle bire bir görüşmeler yaptığı, bayramlaşma etkinlikleri gerçekleştirdiği beyan edilmiştir. Manevi rehberlik birimi bünyesinde 3 infaz ve koruma memurunun çalıştığı, din görevlisinin ise cuma hariç hafta içi her gün Kurumda olduğu ifade edilmiştir.

F. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Faaliyetler

83. Ziyaret tarihinde eğitim öğretim servisinde 3 öğretmen ve 7 infaz ve koruma memurunun görev yaptığı öğrenilmiştir.

84. Kurumda aktif olarak eğitim-öğretime devam eden mahpuslara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

ÖĞRENİM KADEMESİ	KURUMDA BULUNAN ÖĞRENCİ SAYISI
Açık Öğretim Ortaokulu	55
Açık Öğretim Lisesi	229
Açık Öğretim Fakültesi Ön lisans	33

¹⁴ Adalet Bakanlığı ile Türk Kızılayı Arasında İşbirliği Protokolü için Bkz. <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/162020170942KIZILAY%20PROTOKOL%C3%9C%20imzal%C4%B1.PDF>

¹⁵ 21/11/2011 tarihli Adalet Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Arasında ‘Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevlerinde Annesinin Yanında Kalan Çocukların Gelişimlerinin Desteklenmesi’ Hakkında İşbirliği Protokolü için Bkz. <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2882019111145P1.pdf>

Açık Öğretim Fakültesi Lisans	31
Uzaktan Eğitim Lisans	2
TOPLAM	350

85. Yüksek Öğretim Kurumları Sınavına (YKS) katılacak 117 öğrenci olduğu ifade edilmiştir.

86. Eğitim Birimiyle yapılan görüşmenin ardından Kurum Kütüphanesi incelenmiş, ziyaret tarihinde kütüphane bünyesinde 4.272 adet kitap bulunduğu ifade edilmiştir. Kurum kütüphanesinde kitap çeşitliliğinin yeterli olduğu görülmüştür.

87. Son 1 yıl içerisinde 6.231 mahpusun kurum kütüphanesinden yararlandığı, 12.461 kitap teslimi yapıldığı bilgisi alınmıştır.

88. Mahpusların Kurum kütüphanesinden alarak odalarında kişi başı 6 kitap bulundurulabildiği ancak eğitimine devam eden mahpusların odalarında bulundurabilecekleri ders kitaplarının ve dini kitapların sayısına ilişkin herhangi bir sayı sınırının bulunmadığı ifade edilmiştir.

89. Kurumda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen Sesleniş Gazetesi, Değer Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından gönderilen Aile, Çocuk, Genç, Geçerken dergileri, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından gönderilen Bilim ve Teknik, Bilim ve Çocuk ve Bilim Genç dergilerinin ücretsiz olarak koğuşlara dağıtıldığı bilgisi alınmıştır.

90. Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında yapılan iş birliği protokolü¹⁶ çerçevesinde Patnos İlçe Halk Kütüphanesinde bulunan 14.000 kitaptan faydalandığı bilgisi alınmıştır.

91. Bunların dışında Kurum içerisinde resim, müzik, el işi-boncuk gibi etkinliklerin yapılabildiği 10 hobi atölyesi bulunmaktadır. Hobi atölyelerinin, dilekçeyle talep edilmesi koşuluyla uygun bulunan mahpuslara gruplar halinde ve atölyenin müsaitliğine göre günlük 4 saat süreyle kullandırıldığı ve malzemenin talepte bulunan mahpuslar tarafından satın alındığı bilgisi verilmiştir.

92. Ziyaret tarihinde Kurumda devam eden kurs bulunmamaktadır. İdare tarafından, daha fazla kursun açılması iradesinin mevcut olduğu ancak eğitici personel yetersizliği

¹⁶ 24/10/2019 tarihli Adalet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı İş Birliği Protokolü

nedeniyle bu fikrin hayata geçirilemediği, eğitici personel için Halk Eğitim Merkezinden birden fazla kez talepte bulunduğu halde eğitici personelin tahsis edilmediği ifade edilmiştir.

93. Kurum bünyesinde kurs açılmadığı tarihlerde hobi atölyesinden 185 mahpusun faydalandığı bilgisi alınmıştır.

94. 2023-2024 Eğitim-Öğretim Dönemi¹⁷ içerisinde Kurum bünyesinde açılan kurslar ve katılan mahpus sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

KURSUN ADI	AÇILAN KURS SAYISI	KURLARA KATILAN MAHPUS SAYISI
Dikiş-Nakış Kursu	3	27
Saç Sakal Kesimi	2	26
Kadınlara Yönelik Kur'an-ı Kerim Kursu	2	12
Okuma Yazma Kursu	3	27
Kur'an-ı Kerim Okuma Kursu	2	21
Tecvitli Kur'an-ı Kerim Okuma Kursu	2	21
1. Kademe Okuma Yazma Kursu	4	41
Temel İbadetler Kursu	1	6
Kur'an-ı Kerim'in Kaideli Okunuşu	1	7
Kur'an-ı Kerim'e İlk Giriş	1	6
İlmihal Kursu	1	7

95. Kurumda içerisinde 14 bilgisayar bulunan ve mahpusların çevrim içi sınavlara katılımının sağlandığı bilgisayar odası bulunmaktadır.

96. Kurumda 1 kapalı spor salonu, 2 açık spor sahası ve 1 oyun salonu bulunmaktadır. İdare tarafından mahpusların spor salonlarından haftada 1 gün, 40 dakika süreyle faydalandığı ifade edilmiştir.

97. İçerisinde 2 masa tenisi masası, 4 langırt ve 1 hava hokeyinin bulunduğu 1 oyun odası teşekkül ettirilmiş olup iyi halli olduğu değerlendirilen mahpuslara ödül olarak salonun kullandırıldığı ifade edilmiştir.

¹⁷ 21/10/2023 - 27/6/2024 tarihleri arasını kapsamaktadır.

98. Kurumdaki konferans salonlarından birinin idari katta bulunduğu ve genellikle personel eğitimleri için kullanıldığı, mahpuslar için olan konferans salonunun ise 250 kişi kapasiteli olduğu ve çeşitli etkinlikler için kullanıldığı bilgisi edinilmiştir.

99. Kurumda işyurdunun 22/5/2017 tarihinde faaliyete geçtiği, ziyaret tarihinde Kurum bünyesinde işyurdu olarak faaliyet gösteren terzi atölyesi, iç kantin, fotoğraf atölyesi, çamaşır yıkama ve kurutma atölyesi olmak üzere 4 farklı iş kolu bulunduğu öğrenilmiştir.

100. Ziyaret tarihinde Kurumda iç hizmetlerde çalışan, tamamı adli suç grubundan 30 mahpusun olduğu ve ücretlerinin de genel bütçeden karşılandığı bilgisi verilmiştir.

G. Dış Dünya İle İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

101. Kurumda 25 kişilik 4 açık görüş salonu bulunmaktadır. Salonların görüşmelerde mahremiyetin sağlanması adına kabinlerle birbirinden ayrıldığı ve ferah ve temiz olduğu gözlemlenmiştir.

102. Kurumda kapalı görüş alanında bulunan 54 kapalı görüşme kabininin her birinde ziyaretçi ile mahpusun bulunduğu alanın korunaklı camlarla birbirinden ayrıldığı ve alanın temiz olduğu görülmüştür.

103. Kurumda bulunan mahpuslar ayın ilk tam haftası açık görüş, aynı ayın diğer haftaları kapalı görüş haklarını kullanmaktadır. Aynı zamanda açık ceza infaz kurumunda bulunan yakınları ile yerleşke içi ziyaret¹⁸ ve Kurum içerisinde farklı koşullarda bulunan mahpusların “kurum içi iç görüşü” adı altında talep doğrultusunda açık ve kapalı olacak şekilde ziyaretlerin sağlandığı ifade edilmiştir. Görüş sürelerinin fiilen yaklaşık 40-45 dakika sürdüğü hem görüşülen mahpuslar hem de Kurum İdaresi tarafından dile getirilmiştir.

104. Kurumda toplam 46 ankesörlü telefon bulunmaktadır. Telefonla görüşme süresi, her hafta 10 dakika olacak şekilde uygulanmaktadır.

105. Kurumda 76 adet ACEP¹⁹ cihazı bulunmaktadır.

¹⁸ Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in “Ziyaret edebilecek kişiler” başlıklı 9’uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre; “(Değişik fıkra: RG-5/12/2018-30616) Aynı ceza infaz kurumu ya da birden fazla ceza infaz kurumunun bir arada bulunduğu yerleşkedeki farklı kurumlarda barındırılmakta olan hükümlü veya tutuklular, birinci fıkrada sayılan kişilerden olmaları şartıyla bu Yönetmelik hükümleri kapsamında Cumhuriyet başsavcılığının yazılı emri ile birbirleriyle görüşebilir.”

¹⁹ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 74’üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ilgili düzenleme şu şekildedir: “...g) Görüntülü telefon görüşmesi yapılmasına imkân sağlayan teknik alt yapının kurulu bulunduğu Bakanlıkça belirlenen kurumlarda, haftalık görüşme süresi otuz dakika olarak uygulanır. Bu sistem oda veya koğu içine ya da idarece uygun görülen diğer yerlere kurulabilir. Haftalık ziyaret hakkını kullanmayan hükümlülerin bir sonraki haftalık telefon görüşme süresine ayrıca otuz dakika ilave edilir ve bu süre devredilemez. Bu kapsamdaki görüşmeler aynı hafta içerisinde toplam üç görüşmeyi aşmamak koşuluyla bölünmek suretiyle de yapılabilir. İlave edilen otuz dakika için üç

106. Kurumdaki televizyonlarda 23 televizyon kanalı olduğu ve bazı koşullardaki kanalların yeterince iyi çekmediği görülmüştür.

107. Görüşme sağlanan bazı mahpuslar tarafından daha fazla film izlemek istedikleri ifade edilmiş, yapılan incelemede televizyonlarda 10 sinema kanalı bulunduğu ve bu kanallarda haftalık 80 farklı film gösteriminin yapıldığı bilgisi verilmiştir.

108. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; gazete talepleri olduğu ancak bu talebin sağlanmadığı ifade edilmiştir. Son görüşme esnasında konunun İdareye iletilmesi neticesinde, gazetelerin dış kantin aracılığıyla firmalardan alındığı ancak Kurumun merkeze uzak olması sebebiyle firmaların Kuruma gazete getirmek istemediği bilgisi paylaşılmıştır.

109. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede odalarda kamera olmadığı, odaların mahpus ile avukatın konuşmasının duyulamayacağı ancak görülebileceği şekilde tasarlandığı gözlemlenmiştir.

110. Anne yanında bulunan çocukların Kurum aracılığıyla dışarıda kreşe götürüldüğü, hafta içi her gün saat 16.00'a kadar kreşte kaldıkları, Kuruma döndükten sonra da Kurumdaki çocuk oyun odasından faydalanabildikleri bilgisi edinilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

111. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum İdaresi tarafından Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, mahpuslarla özel görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

görüşme hakkı daha verilir. Bu görüşmeler görüntülü ve sesli olarak yapılabileceği gibi sadece sesli olarak da yapılabilir. (Ek cümleler: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/28 md.) Çocuk hükümlüler ile sıfır-altı yaş grubunda çocuğu bulunan kadın hükümlüler hakkında bu bentte düzenlenen telefonla görüşme süresi iki kat olarak uygulanır. Hükümlülere mensubu buldukları dinin bayramlarında kullanılmak üzere otuz dakika ilave görüşme hakkı verilir. ğ) Terör ve çıkar amaçlı suç örgütü üyeleri, görüntülü görüşme ve görüşme süresinin uzatılmasına ilişkin bu haktan kurumdaki tutum, davranış, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine katılma gibi durumları göz önünde bulundurularak idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmeye göre yararlandırılabilir."

112. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu tarafından 10/8/2021 tarihinde Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna habersiz bir ziyaret düzenlenmiştir. Ziyarete ilişkin gözlem ve tavsiyeler 2022/11 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur. Merkeze daha önce verilen tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

TAVSİYELER	TAVSİYE VERİLEN KURUM VE YERİNE GETİRİLMESİ	AÇIKLAMA
Kapalı görüş kısmında bulunan oturma yerlerinin iyi durumda olmadığı, camların ve etrafın kirli olduğu, genel bir düzenleme ve temizliğin gerektiği görülmüş olup bu yerlere ilişkin gerekli iyileştirmelerin yapılması,	<i>Kurum İdaresi</i>	Kapalı görüş alanlarında düzenleme yapıldığı ve temiz olduğu görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Mahpuslarla yapılan görüşmelerde telefonla görüşme hakkının kullanılması hususunda daha esnek davranılması talepleri ifade edilmiş olup bu hususta mümkün olan kolaylıkların sağlanması,	<i>Kurum İdaresi</i>	Kurumda görüntülü görüşme dâhil telefon görüşlerinin mevzuat ²⁰ çerçevesinde yapıldığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Kurumda spor faaliyetlerinde Covid-19 nedeniyle kesintiler yaşanmakta olup Covid-19 açısından risk oluşturmayacak	<i>Kurum İdaresi</i>	Mahpusların Kurumda bulunan açık spor sahası ile kapalı spor salonunu program dâhilinde

²⁰ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74'üncü maddesi

şekilde mahpusların birlikte spor faaliyetlerinden faydalandırılması,	<i>Yerine Getirildi</i>	kullandıkları, Kurumda bulunan oyun salonunun ise iyi halli olduğu değerlendirilen mahpuslarca kullanıldığı anlaşılmıştır.
Mahpusların direkt Kurum Müdürüyle görüşme taleplerinde uygun görülen kolaylığın sağlanması,	<i>Kurum İdaresi</i>	Kurum Müdürünün mahpus talepleri doğrultusunda görüşmeler yaptığı ve UYAP'ta bulunan Kurum Müdürü Denetleme Defteri'ne görüşmeleri kaydettiği görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Kurum kapasitesi ve Kurumda çalışan personel sayısı göz önünde bulundurulduğunda psikolog sayısının yetersiz olduğu anlaşıldığından psikolog sayısının artırılması,	<i>Adalet Bakanlığı</i>	10/08/2021 tarihinde gerçekleştirilen Kurum ziyaretinde yalnızca 1 psikolog görev yaparken mevcut takip ziyaretinde psikososyal serviste çalışan personel sayısı artırılarak Kurumda 6 psikolog ve 1 sosyal hizmet uzmanının görev yaptığı görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Kurumda görev yapan personele mesleğe başlarken insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler verildiği ancak mesleğe başladıktan sonra bu eğitimlerin verilmediği anlaşıldığından mesleğe giriş sonrasında da mezkûr konularda personele düzenli olarak eğitimlerin verilmesi,	<i>Adalet Bakanlığı</i>	Kurumda görev yapan personelin hizmet içi eğitim aldığı ancak bu eğitimlerin içinde işkence ve kötü muamele yasağı ve bu yasağın belgelendirilmesine ilişkin eğitimlerin bulunmadığı ifade edilmiştir.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
Yemek konusunda imkânlar dâhilinde iyileştirmelerin yapılması,	<i>Adalet Bakanlığı</i>	Mahpuslarla yapılan görüşmelerde öğle yemeklerinin akşama kıyasla

	<i>Yerine Getirilmedi</i>	iyi olduğu ancak akşam yemeklerinin kötü olduğu hem mahpuslar hem de mahpuslarla aynı yemeği tüketen Kurum personeli tarafından dile getirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından öğle yemeği Kurumda yenilmiş; patates yemeğinin çok yağlı, köftelerin çığ ve kayısıların da kurtlu olduğu görülmüştür.
--	-------------------------------	--

C. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

113. Kurumda görev yapan personele mesleğe başlarken insan hakları ile işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimler verildiği ancak mesleğe başladıktan sonra bu eğitimlerin verilmediği anlaşıldığından mesleğe giriş sonrasında da mezkûr konularda personele düzenli olarak eğitimlerin verilmesi **tekiden,**

114. Mahpusların farklı gerekçelerle koğuş değişikliği taleplerinin ve açılması talep edilen sigara içilmeyen koğuş taleplerinin belirli aralıklarla alınması ve değerlendirilmesi,

115. Engelli mahpusların tutulduğu koğuşların erişilebilir hale getirilmesi²¹,

116. Geçici odalara ve çocuk koğuşu olarak planlanan odalara acil çağrı butonu eklenmesi²²,

²¹ 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesi uyarınca Erişilebilirlik: "Binaların, açık alanların, ulaşım ve bilgilendirme hizmetleri ile bilgi ve iletişim teknolojisinin, engelliler tarafından güvenli ve bağımsız olarak ulaşılabilir ve kullanılabilir olmasını" ifade eder.

²² Avrupa Cezaevi Kuralları 18.2: "Mahpusların personel ile gecikmeksizin irtibat kurmasını mümkün kılan bir alarm sistemi olmalıdır.", 52.4. "Tüm mahpusların, gece de dâhil olmak üzere, günün her saatinde personel ile iletişim kurabilmesine imkân sağlanmalıdır."

117. Yatakların kullanıma uygun olup olmadığının belirlenmesi ve kullanılamayacak durumda olanlardan başlanarak yatakların yenilenmesi²³,

118. Kurumun tadilat işlemlerinin tamamlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi,

119. Doku hasarı ve travma önleyici odada bulunan kamera açısının mahremiyeti sağlayacak şekilde ayarlanması,

120. Arızalı kameraların tamir edilerek çalışır duruma getirilmesi ve koğuş içlerinde bulunan kamera açısının kapı girişlerini görecekt şekilde düzeltilmesi,

121. Odalara kısıtlı saatlerde sıcak su verilmesi nedeniyle mahpusların yaşadıkları sorunlar göz önünde bulundurulduğunda, mahpusların banyo veya duş almalarına imkan verilecek şekilde sıcak su periyot ve miktarları ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması²⁴,

122. Kurum tarafından verilen battaniyelerin temizliğinin düzenli ve ücretsiz şekilde yapılması,

123. Kurumda yaşanan ısınma sorununun çözülmesi için gerekli çalışmaların yapılması,

124. Dilekçe ve şikâyet prosedürlerinin etkin işlemesi için gerekli tedbirlerin alınması ve dilekçe verenlere akıbetleri hakkında geri dönüş yapılması,

125. Kantin siparişlerindeki gecikmelerin çözümüne ilişkin gerekli tedbirlerin alınması,

126. Mahpusların içme suyuna erişimde yaşanabilecek gecikmelerin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması²⁵,

127. Ziyaret tarihinde kırık olduğu görülen EKG cihazının elektrotlarının tamir edilerek çalışır duruma getirilmesi,

128. Psikososyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekleştirilmesi ve görüşme talep eden mahpusların gecikme olmaksızın taleplerinin karşılanması²⁶,

129. Televizyon kanallarına erişimde sorun yaşanan koğuşların tespit edilerek sorunun

²³ Nelson Mandela Kuralları, Kural 21 “Her mahpusa, yerel ve ulusal standartlara uygun olan ve verildiği anda temiz bulunan, iyi korunan ve temizliğin sağlanmasına yetecek sıklıkta değiştirilen tek kişilik ve yeterli büyüklükte bir yatak sağlanır.”

²⁴ “Mahkûmlar uygun duş veya banyo imkânlarına sahip olmalıdır. Hücrelerde akan su olması da tercih edilmektedir.” CPT Standartları para.49. Nelson Mandela Kuralları: Kural 16 “Mahpusların iklim şartlarına uygun bir ısıda, mevsimlere ve coğrafi bölgeye göre genel hijyenik koşullar için gerekli aralıklarda, ılıman bir iklim varsa haftada en az bir kez banyo veya duş almalarına imkan verilecek şekilde, her mahpusun yararlanabileceği yeterli banyo ve duş tesisi bulunur.”

²⁵ Nelson Mandela Kuralları, Kural 22: “Her mahpusun ihtiyacı olduğu her an içebileceği içme suyu bulundurulur.”

²⁶ Nelson Mandela Kuralları, Kural 69: “Hükümlüler fiziksel ve psikolojik uygunluklarına ilişkin doktor ve diğer yetkin sağlık uzmanları tarafından verilen karara bağlı olarak çalışma ve/veya aktif olarak rehabilitasyona katılma olanağına sahiptir.”

çözüme kavuşturulması,

130. Mahpusların süreli yayınlara düzenli bir şekilde erişiminin sağlanabilmesi amacıyla gerekli çalışmanın yapılması²⁷

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiye

131. Yemek menülerinin, her mahpusun sağlıklı ve güçlü olması için yeterli besin değeri içerecek şekilde hazırlanması²⁸

hususları **tekiden** tavsiye edilmektedir.

3. Patnos İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

132. Kurumda eğitici personel eksikliği nedeniyle kurs ve atölye faaliyetlerinin çeşitlendirilememesi nedeniyle Kuruma eğitici personel tahsisinin sağlanması²⁹

hususları tavsiye edilmektedir.

4. Ağrı İl Jandarma Komutanlığına Yönelik Tavsiye

133. Hastane sevk raporu düzenlenmiş ve acil muayene olması gereken mahpusların hastane sevklerinin en kısa sürede gerçekleştirilmesi³⁰

hususları tavsiye edilmektedir.

5. Ağrı Eczacı Odasına Yönelik Tavsiye

134. Patnos'ta bulunan eczaneler arasında koordinasyon sağlanarak ilaç temininin hızlandırılması

²⁷ Nelson Mandela Kuralları, Kural 63: “Mahpusların gazete, dergi veya kurumların özel yayınlarını okumaları, radyo dinlemeleri, konferansları veya kurum idaresinin çıkardığı veya denetlediği benzeri araçları izlemeleri sağlanarak, önemli haberler hakkında düzenli olarak bilgi sahibi olmaları sağlanır.”

²⁸ Nelson Mandela Kuralları, Kural 22: “Kurum idaresi tarafından, her mahpusa sağlıklı ve güçlü olmaları için besin değeri yeterli, iyi hazırlanmış ve uygun saatlerde sunulan yemekler verilir.”

²⁹ “Meslekî eğitim içeren çalışmalar, bundan faydalanabilecek mahpuslara ve özellikle de genç mahpuslara sağlanmalıdır.”(Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 1/7/2020, para. 26.5.)

³⁰ Nelson Mandela Kuralları, Kural 27: “Özel bir tedaviye ya da ameliyata ihtiyacı olan mahpuslar, uzmanlaşmış kurumlara ya da sivil hastanelere nakledilir. Bir hapislinin kendi hastane olanakları varsa, mahpuslar uygun tedavi ve bakım için sevk edildiklerinde bu birimler yeterli insan gücü ve donanıma sahip olur.”

hususlu tavsiye edilmektedir.

6. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

135. Kurum yemekhanesinde mahpuslara verilen diyet yemeklerin düzenlenmesi amacıyla Patnos Açık Ceza İnfaz Kurumunda bir gıda mühendisi veya diyetisyen³¹ istihdam edilmesinin değerlendirilmesi,

136. ACEP üzerinden gerçekleştirilen görüntülü görüşme sırasında bağlantıda yaşanan kopmaların neden olduğu hak kaybının yaşanmaması amacıyla gerekli tedbirlerin alınması,

hususları tavsiye edilmektedir.

³¹ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “Sağlık servisi” başlıklı 13’üncü maddesine göre; “(1) Sağlık servisi; kurumda koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerini cezaevi tabibinin başkanlığında yerine getiren servistir. Sağlık servisinde; cezaevi tabibi, dış tabibi, eczacı, veteriner, diyetisyen, sağlık memuru, hemşire ve hayvan sağlık memuru görev yapar. (...) (7) (Değişik: RG-12/11/2021-31657-CK-4773/5 md.) Diyetisyen; kurumlarda kalan hükümlüler ile iâşe edilen personelin enerji ve besin öğeleri ihtiyacını göz önünde bulundurarak menü planlar, hükümlülerin sağlıklı beslenmesini ve gıda güvenliğini temin eder, alanyla ilgili ihale süreçlerinde ve teknik şartname hazırlanmasında görev alır, düzenli aralıklarla hizmet içi eğitim verir, rahatsızlığı bulunanlar veya vejetaryen gibi farklı beslenme tercihleri olan hükümlüler için uygun yemeklerin hazırlanması ile bu konularla ilgili diğer işlerin yerine getirilmesini sağlar.”

03.10.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : 2024/1014 Patnos L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Takip Ziyareti Raporu Kurul Kararı
Karar
Numarası : 2024/1014

Ziyaret heyetinin özgürlüğünden mahrum bırakılanlarla yaptığı görüşmeler neticesinde, ileri sürülen iddialarla ilgili olarak ceza infaz kurumu yönetiminden söz konusu iddialara ilişkin herhangi bir bilgi ve belge talep edilmeden rapor tanzim edildiğinden sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>